

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สหประชาชาติได้ประกาศให้ปี พ.ศ. 2524 เป็นปีระลึกคนพิการสากล (International year of Disabled person) ทั้งนี้เพื่อเรียกร้องให้คนทั่วโลกให้ความสนใจแก่คนพิการ และหาแนวทางช่วยเหลือสนับสนุนพร้อมทั้งป้องกันความพิการที่อาจจะเกิดขึ้นได้¹

เป็นที่ยอมรับกันว่า ทุกประเทศจะมีคนพิการอยู่จำนวนหนึ่ง เป็นส่วนประกอบของสังคม และทุกปีจะมีจำนวนคนพิการเพิ่มขึ้นตามการเพิ่มของประชากร ในประเทศตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความสนใจคนพิการเพิ่มมากขึ้นในระยะ 20 ปีที่ผ่านมา โดยมีการออกกฎหมาย และมีการให้บริการแก่คนพิการ เป็นการให้ความหวังแก่คนพิการในการที่จะได้มีส่วนร่วมในสังคมมากขึ้น คนพิการเองก็สนใจในโครงการที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ของพวกเขาอย่างมาก นับเป็นการเปิดเผยคนพิการให้ปรากฏในสังคม

สำหรับประเทศไทยนั้น แม้จะยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการให้การสงเคราะห์คนพิการ หากแต่กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย ได้จัดทำหลักการการสงเคราะห์และฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการขึ้นในปี พ.ศ. 2520 เพื่อให้ประชาชนได้มีความเข้าใจและให้ความช่วยเหลือคนพิการมากขึ้น และยอมรับคนพิการไว้ในฐานะเท่าเทียมกัน นอกจากนี้รัฐได้ให้ความเสมอภาคในด้านการศึกษาแก่คนพิการ เพื่อเป็นการเสริมสร้างคุณภาพเยาวชนของชาติที่พิการให้มีโอกาสเป็นพลเมืองดี และใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างจำกัดของตนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

¹ กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ การให้ความช่วยเหลือคนพิการในประเทศไทย งานธุรการ กองการศึกษาพิเศษ พ.ศ. 2523

จากรายงานผลการดำเนินงานของคณะผู้ทำงานสาขาการศึกษา โครงการ และ มาตรการแห่งชาติระยะยาวป้องกันพิการสาธก ใ้ให้คำจำกัดความคำว่า คนพิการ ไว้ว่า คือ "บุคคลที่ไม่สมประกอบทางร่างกาย และ/หรือทางจิตใจ จนไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ศึกษาเล่าเรียน หรือประกอบอาชีพได้เช่นบุคคลปกติ" เด็กพิการยังแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ใ้ 6 ประเภท เด็กที่พิการทางตาเป็นประเภทหนึ่งของเด็กพิการ ซึ่งแบ่งเป็น 2 พวก คือ พวกที่มองเห็นราง ๆ ไม่ชัดเจน (Partially Sighted) และพวกที่ตาบอดสนิท มองไม่เห็น ะไรเลย (Blind) เด็กพิการทางตาเหล่านี้บางคนเป็นมาแต่กำเนิด หรือบางคนตาบอดทีหลัง เนื่องมาจากโรคภัยไข้เจ็บ หรือเพราะอุบัติเหตุ ²

เมื่อนำเด็กตาบอดมาเปรียบเทียบกับเด็กพิการประเภทอื่น ๆ ผลที่ได้รับก็คือ พวก เด็กตาบอดจะเป็นกลุ่มที่ใ้รับการยอมรับในเรื่องของความสามารถหลายด้านด้วยกัน ³ ใน ประวัติศาสตร์บุคคลตาบอดมักใ้รับมอบหมายใ้ทำหน้าที่ต่าง ๆ และในปัจจุบันคนพิการทางตา ใ้รับการศึษาโดยสามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

การใ้ความสนใจและใ้การศึกษาคนพิการทางตาในประเทศไทยเริ่มขึ้นครั้งแรก ใน พ.ศ. 2481 โดยนางสาวเจนเนวีฟ คอลฟิลด์ (Genevieve Caulfield) สตรีพิการ ทางตาชาวอเมริกัน ใ้รับนักเรียนพิการทางตา 1 คนฝึกหัดใ้เรียนอักษรเบรลล์ ในปีต่อมา มีการตั้งมูลนิธิช่วยเหลือและใ้การศึกษาแก่คนพิการทางตาในประเทศไทยโดยไม่จำกัดเพศ อายุ ชชาติ และศาสนา พร้อมกันนี้รัฐบาลใ้จัดสรรงบประมาณอุดหนุนในทุก ๆ ปี ใน พ.ศ. 2502 มีบุคคลคณะหนึ่งร่วมกันจัดตั้งมูลนิธิช่วยเหลือคนตาบอดภาคเหนือขึ้น และใ้จัดทะเบียนเป็นโรงเรียนใน สังกัดกระทรวงศึษาธิการ ต่อมาใน พ.ศ. 2506 มูลนิธิช่วยเหลือและใ้การศึกษาคนตาบอดใน ประเทศไทย ใ้จัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพคนตาบอดขึ้นที่อำเภอบางเกร็ง จังหวัดนนทบุรี ใน พ.ศ.

² กาญจนา โภตระกุล "การเล่นอย่างอิสระมีความสำคัญต่อเด็กพิเศษ" วารสารการศึกษาแห่งชาติ ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (ธันวาคม 2523 - มกราคม 2524) หน้า 38.

³ ดร.สุภาณี สันธิรัตย. จิตวิทยาเด็กพิเศษ ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หน้า 334

2509 ได้ขยายโครงการให้เด็กพิการทางตา เรียนร่วมกับเด็กปกติในระดับอุดมศึกษา ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

อย่างไรก็ตามการให้ความช่วยเหลือและความสนใจแก่คนพิการทางตาในประเทศไทย ยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร เด็กพิการทางตาส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับบริการทางการศึกษา พบว่าเด็กพิการทางตามีโอกาสเข้าเรียนเพียงร้อยละ 2.1 ของเด็กพิการทางตาทั้งหมด⁴ เนื่องจากในขณะที่ต้องการที่จะศึกษามีสูง แต่ต้องรอคอยนานจนเบื่อ หรือหันอายุพ้นเกณฑ์การเรียน สิ่งสำคัญก็คือ ที่ตั้งของโรงเรียนสำหรับเด็กพิการยังกระจายไม่ทั่วถึง ทำให้เด็กพิการที่อยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาค่าได้ ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว พบว่า เด็กพิการทางตาจะมีความสามารถพิเศษหลายประการ เด็กเหล่านี้สามารถจะเติบโตขึ้น เป็นผู้ใหญ่ที่มีความสามารถในหลายด้าน หากได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้องแล้ว เขาเหล่านั้นย่อมจะมีโอกาสที่จะได้พัฒนาศักยภาพของตนเองให้สามารถจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวและสังคม อีกทั้งยังทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้อีกด้วย

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ทำให้คณะผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเด็กตาพิการทั้งหลาย เด็กเหล่านี้มองไม่เห็นจึงมีอวัยวะส่วนหู เป็นสิ่งสำคัญที่มีค่าสำหรับเขา ที่จะช่วยให้เขาเกิดการเรียนรู้ขึ้นมาได้ เพื่อให้เด็กพิการทางตาได้ปรับปรุงพัฒนาศักยภาพของตนเอง ให้มีความรู้ที่กว้างขวาง เช่น บุคคลปกติธรรมดาทั่วไป คณะผู้วิจัยได้รวมตัวกันจัดตั้งโครงการเล็ก ๆ ขึ้นโครงการหนึ่ง ใช้ชื่อว่า โครงการ "ใจสว่างกลางโลกมีดี" สังกัดศูนย์วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยพายัพ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ ผลิตสื่อทางการศึกษาที่ใช้ฟังด้วยหู (เทปบันทึกเสียง) เพื่อให้เด็กพิการทางตาได้รับฟังในยามว่าง เป็นการพัฒนาทางการศึกษาอีกวิธีหนึ่ง เนื่องจากหนังสือที่พิมพ์ด้วยอักษรเบรลล์ซึ่งเด็กเรียนรู้จากการสัมผัสด้วยมือ นั้น มีจำนวนจำกัด ทำให้ความรู้ของเด็กตาพิการไม่กว้างขวางเท่าที่ควร ส่งผลถึงการพัฒนาศักยภาพด้านอื่นและชีวิตในอนาคตของเด็ก ในการผลิตเทปนั้นคณะผู้วิจัยได้พยายามอย่างยิ่งที่จะผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของ

⁴ วิจิตร ระวิวงศ์ "ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ" วารสารการศึกษาแห่งชาติ ปีที่ 14-15 (ตุลาคม 2522-กันยายน 2524) หน้า 48

เด็กทุกคนในโรงเรียนซึ่งต่างวัยกัน และเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เด็กเหล่านั้นมากที่สุด

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงความต้องการ และปัญหาของเด็กตาพิการ ในโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ อันจะเป็นแนวทางในการผลิตเทป เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กและเยาวชนตาพิการ อีกทั้งเพื่อช่วยแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนเหล่านั้น

นอกจากนี้แล้ว คณะผู้วิจัยยังสนใจศึกษา การร่วมกิจกรรมและการใช้เวลาว่างของเด็กและเยาวชนตาพิการ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการแนะแนวและแนะนำครู อาจารย์ ที่สอนนักเรียนตาบอด และบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กพิการทั้งหลายได้ค้นหาวิธีการช่วยเหลือเด็กได้อย่างถูกต้อง การได้เข้าใจในความต้องการ ปัญหา กิจกรรม และการใช้เวลาว่างจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมส่วนอื่น ๆ ที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของเด็กเป็นอย่างดี อันจะนำมาซึ่งการมีทัศนคติและความรู้สึกที่ดีทั้งต่อตนเองและสังคม และยังเป็นการเปิดโอกาสให้พวกเขาได้มีการพัฒนาศักยภาพของเขาเองให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่เป็นภาระของสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการ ปัญหา กิจกรรมและการใช้เวลาว่างของนักเรียนตาบอดในโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ
2. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการ และปัญหาของนักเรียนตาบอด

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาคั้งนี้ ทำการศึกษาเฉพาะในโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการสัมภาษณ์นักเรียนทั้งหมดที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนครู-อาจารย์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียน เพื่อศึกษาถึงสภาพทั่วไปของนักเรียนตาบอด อันประกอบด้วยสภาพทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสภาพทางด้านจิตใจของเด็ก รวมทั้ง

ศึกษาถึงความต้องการ ปัญหา ของนักเรียน กิจกรรม และการใช้เวลา โดยมีขั้นตอนของการศึกษา ดังนี้ คือ

1. เก็บรวบรวมข้อมูลด้านประวัติความเป็นมาของการศึกษาของคนตาบอด ประวัติของโรงเรียน และข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนจากเอกสารของโรงเรียน
2. สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) นักเรียนทุกคนในโรงเรียน ครู-อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน
3. สัมภาษณ์แบบลึก (Indepth Interview) นักเรียนที่ได้รับเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) เป็นผู้แทนของแต่ละชั้นปี จำนวน 8 คน

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

ความต้องการ หมายถึง ความต้องการในสิ่งที่จำเป็น สิ่งที่ต้องการให้มีที่บ้าน ที่โรงเรียน สิ่งที่นักเรียนขาดรวมทั้งความต้องการทางด้านจิตใจ และอื่น ๆ ซึ่งรวบรวมจากการสัมภาษณ์นักเรียนตาบอด ครู-อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ

ปัญหา หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนตาบอด รวมทั้งรายละเอียดของปัญหา โดยแบ่งเป็นปัญหาด้านร่างกายและปัญหาด้านจิตใจ รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์นักเรียนตาบอด ครู-อาจารย์ เจ้าหน้าที่ในโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ

กิจกรรม หมายถึง การปฏิบัติ หรือเข้าร่วมในงานของนักเรียนตาบอด ซึ่งแบ่งเป็นกิจกรรมที่จัดที่โรงเรียน และกิจกรรมภายนอกโรงเรียน

การใช้เวลา หมายถึง การใช้เวลาในช่วงวันธรรมดาและวันหยุดของนักเรียนตาบอด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการความต้องการ ปัญหา กิจกรรม และการใช้เวลา ของเด็กและเยาวชนพิการทางตา

2. เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงสภาพปัญหาและความต้องการ ตลอดจนความเป็นอยู่
ของเด็กและเยาวชนเหล่านี้

3. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ไข้ปัญหาของ
เด็กและเยาวชนได้อย่างถูกต้อง

4. เป็นแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

5. เป็นแนวทางในการพัฒนาทางด้านการศึกษาและการใช้ชีวิตในสังคมของเด็กต่อไป

6. เพื่อเสนอแนะและประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเด็กที่พิการทางตา

PAYAP UNIVERSITY